

Erfgoedhuis Den Wolsack
Oude Beurs 27 – 2000 Antwerpen
T + 32 3 212 29 50
F + 32 3 212 29 51
info@monumentenwacht.be
www.monumentenwacht.be

monumentenwacht
Vlaanderen vzw
een initiatief van de Vlaamse provincies

JAARVERSLAG 2021

MONUMENTENWACHT VLAANDEREN VZW

1. Inleiding	4
2. Personeel en bestuur	8
2.1 Personeelskader	8
2.2 Bestuursorganen	10
3. Ondersteuning & kwaliteitszorg	13
3.1 Advies en expertise	14
3.1.1. Advies en expertise	14
3.1.1.1. Kennisopbouw	14
3.1.1.2. Ontsluiting informatie	14
3.1.1.3. Adviesvragen	15
3.1.1.4. Publicaties Monumentenwacht: onderhoudsfiches & -brochures	16
3.1.1.5. Archeologische dienstverlening	17
3.1.1.6. Groen erfgoed	17
3.1.1.7. Werking topstukken/cultuurgoederen	19
3.2. Kwaliteitsbewaking, standaardisering en ijking	19
3.2.1. MoRA - Monumentenwacht Rapportage App & rapportagemethodiek	19
3.2.2. Interactie provinciale monumentenwachten	21
3.2.3. IJkinspecties	21
3.2.4. Interprovinciale uitwisseling	22
3.3. Opleidingen	22
3.3.1. Basisopleidingen en voortgezette opleidingen	22
3.3.2. Atelier- en werfbezoeken	23
3.3.3. Veiligheidsopleidingen	24
3.3.4. Externe opleidingen	24
3.3.5. Impact corona & online-opleidingen	24
3.4 Thematische werkgroepen	25
3.5. Projecten met externen	26
4. Monitoring	28
5. Stakeholders & community	31
5.1. Delen van expertise met het erfgoedveld	31
5.2. Ondersteuning en begeleiding abonnees & uitbouwen community	33
5.3. Communicatie en promotie	34
5.4. Internationale werking	34
6. ICT	35

1. Inleiding

Monumentenwacht is al bijna 30 jaar een ideale partner voor eigenaars-beheerders van onroerend erfgoed in Vlaanderen. Meer dan 3.200 leden, met bijna 8000 erfgoedobjecten, doen beroep op de dienstverlening van Monumentenwacht. De vijf provinciale Monumentenwachten voeren jaarlijks meer dan 1.000 inspecties uit, die resulteren in uitgebreide rapporten met aanbevelingen voor het onderhoud van de erfgoedobjecten. Onder het motto 'Beter voorkomen dan genezen' draagt Monumentenwacht zo in belangrijke mate bij aan de instandhouding van het Vlaamse erfgoed.

Monumentenwacht Vlaanderen vormt al jarenlang de verbindende factor voor de vijf provinciale Monumentenwachten, onder meer door het organiseren van overleg en uitwisseling op verschillende niveaus. De koepel staat in voor een maximale eenvormigheid in de dienstverlening vanuit de provinciale afdelingen, en biedt onder meer ondersteuning inzake ICT en veiligheid.

De inhoudelijke en praktische afspraken rond de samenwerking tussen de zes afdelingen van Monumentenwacht worden uitgebreid beschreven in de samenwerkingsovereenkomst 2020-2025. De vijf provincies hebben in hun meerjarenbudget een nominatieve subsidie van elk 87.000 euro voorzien voor de werking van de vzw Monumentenwacht Vlaanderen.

Daarnaast wordt de werking van Monumentenwacht Vlaanderen financieel ondersteund door de Vlaamse overheid. Inhoudelijk kende deze samenwerking in 2020 een vernieuwing, met de focus op de monitoring en de rapportage over de evolutie van de toestand van het onroerend erfgoed dat is aangesloten bij Monumentenwacht. Hiervoor werd in 2020 een eenmalige verhoging van de werkmiddelen met 40.000 euro voorzien. Met de publicatie van een eerste monitoringsrapport en een feestelijke studiedag werden in 2021 de eerste resultaten van dit traject geboekt.

De adviseurs bij Monumentenwacht Vlaanderen staan in voor een permanente opbouw en uitwisseling van expertise bij de wachters, onder meer door het organiseren van vorming en overleg. De koepel zorgt ook voor het verzamelen van relevante informatie, het opsporen van nieuwe ontwikkelingen en opvolgen van evoluties in de regelgeving, ... en het doorgeven van deze informatie aan de monumentenwachters, maar ook aan de leden en externe stakeholders.

De klemtoon lag ook in 2021 op kwaliteitszorg, kennisborging en kennisdeling, opleidingen en ondersteuning van de monumentenwachters. Ook werd permanent gewerkt aan het opmaken en ontsluiten van onderhouds- en informatiefiches met praktische informatie die bij de inspectierapporten kunnen gevoegd worden, en aan de verdere uitbouw van de digitale bibliotheek en een overzichtslijst van uitvoerders van onderhouds- en herstelwerken. In januari 2021 werd ook een nieuwe brochure gepubliceerd over het onderhoud van glas-in-loodramen. In juli 2021 verliet de adviseur archeologie de organisatie, waardoor de nood ontstond om de archeologische dienstverlening van Monumentenwacht te herdenken. Inspecties van archeologisch erfgoed zullen voortaan door de provinciale Monumentenwachten gebeuren, en niet meer door de koepel.

In 2021 vonden een aantal belangrijke ontwikkelingen plaats in het databank- en rapportagesysteem van Monumentenwacht. Dit systeem werd tot voor kort vooral gebruikt voor de rapportage van bouwkundige inspecties. In 2021 werden grote stappen gezet voor het ontwikkelen van een rapportagetool funerair erfgoed, en de verdere verfijning voor interieur en molens. Zo kunnen alle inspecties van Monumentenwacht voortaan in hetzelfde systeem ingevoerd worden.

Om zijn leden nog beter te ondersteunen, startte Monumentenwacht Vlaanderen in juni 2021 met tweemaandelijks thematische 'vragenuurtjes'. Tijdens deze online-sessies, gericht op leden en andere geïnteresseerden, wordt met een korte presentatie uitleg gegeven over relevante thema's voor het preventief onderhoud van aspecten van onroerend erfgoed.

Sinds het najaar van 2021 monitort Monumentenwacht ook permanent de tevredenheid van zijn leden met betrekking tot de uitgevoerde dienstverlening. Dit gebeurt door middel van een korte bevraging die na iedere dienstverlening automatisch wordt uitgestuurd. Aangezien dit systeem nog maar enkele maanden in voege is, is het te voorbarig om al grote conclusies te trekken, maar de eerste resultaten lijken alvast positief.

De corona-pandemie had ook in 2021 uiteraard een zware impact op de organisatie, de werking en de activiteiten. Tijdens het voorbije twee jaren slaagde Monumentenwacht er echter relatief goed in om de werking snel en flexibel aan te passen aan de moeilijke omstandigheden.

Leeswijzer

Dit jaarverslag beschrijft de volledige werking van Monumentenwacht Vlaanderen in 2021, en verantwoordt dus zowel de acties waarvoor provinciale subsidies worden ingezet als de acties waarvoor subsidies van de Vlaamse overheid worden ingezet.

De corona-pandemie had in 2021 uiteraard een zware impact op de organisatie, de werking en de activiteiten. Tijdens het voorbije werkingsjaar slaagde Monumentenwacht er relatief goed in om de werking snel en flexibel aan te passen aan de moeilijke omstandigheden. Desalniettemin moesten heel wat plannen bijgestuurd worden. Dit komt in dit jaarverslag dan ook duidelijk naar voren.

Verschillende activiteiten, opleidingen, ... die tijdens het voorbije werkingsjaar uitgesteld moesten worden omwille van de corona-maatregelen, worden opnieuw opgenomen in het jaaractieplan 2022.

Monumentenwacht in 2021: enkele kerncijfers

MONUMENTENWACHT IN 2021:

2. Personeel en bestuur

2.1 Personeelskader

In 2021 werkte Monumentenwacht Vlaanderen met volgend personeelskader:

Eric De Bleser	preventieadviseur	0,5 VTE
Nele Goeminne	adviseur archeologie & funerair	0,8 VTE
(ging uit dienst eind juli, werd vervangen vanaf 1/11 door Emma Schiltz, adviseur)		
María Hernández	adviseur	0,8 VTE
Tina Van den Durpe	zakelijk coördinator	0,8 VTE
Gert Van Helleputte	adviseur ICT	1,0 VTE
Birgit van Laar	adviseur bouwkunde	0,8 VTE
Manoëlle Verbeeck	adviseur	0,5 VTE
Tijl Vereenooghe	algemeen coördinator	0,8 VTE
Hilde Wouters	adviseur interieur	0,8 VTE
Totaal (op 31/12/21):		6,8 VTE

Tweewekelijks op maandag (of frequenter, indien nodig) vindt een intern overleg plaats met de medewerkers van Monumentenwacht Vlaanderen om de dagelijkse werking te bevorderen en onderlinge afspraken en de vorderingen in de verschillende dossiers te kunnen opvolgen.

Telewerkbeleid

In 2020 werd een vernieuwd kader uitgewerkt met aangepaste regels rond structureel telewerk die in voege zal treden na de huidige corona-maatregelen. Dit kader vraagt o.a. met agenda-gebaseerde flexibiliteit een minimale aanwezigheid op kantoor voor 2 dagen per werkweek en een maximum van drie dagen telewerk per week. Een goede opvolging is ook een belangrijk onderdeel van de nieuwe policy (cfr. infra). Door het verplichte telewerk tijdens een groot deel van 2021 kon het afgesproken telewerkbeleid nog maar in beperkte mate geïmplementeerd worden.

Feedback- en coachingsbeleid

Mede door de telewerksituatie was er nood aan een aanpassing van de procedure en een intensivering van de gesprekken. Eind 2020 werd daarom van start gegaan met een nieuw feedback- en coachingsbeleid. Het uitgangspunt is een cyclus met verschillende soorten gesprekken per jaar, om de drie maanden: een groepsgesprek, een coachingsgesprek, een feedbackgesprek en een evaluatiegesprek. De schriftelijke neerslag van de gesprekken wordt steeds ter beschikking gesteld van de medewerker in kwestie. Feedback- en evaluatiegesprekken worden gehouden in aanwezigheid van de contactpersoon binnen het dagelijks bestuur.

In 2021 werd deze cyclus voor het eerst volledig doorlopen.

2.2 Bestuursorganen

Het bestuur van Monumentenwacht Vlaanderen vindt aansluiting bij de commissies binnen de Vereniging van de Vlaamse Provincies (VVP). De Algemene Vergadering van MOWAV bestaat uit de beleidsgedeputeerden Erfgoed van de 5 Vlaamse provincies (= B-commissie Erfgoed), aangevuld met de stafmedewerker van de Vereniging van de Vlaamse Provincies.

Luk Lemmens fungeert als voorzitter van de Algemene Vergadering en de Raad van Bestuur van de vzw. Jens Ulehake (Vereniging van de Vlaamse Provincies) fungeerde als secretaris en werd in november 2021 opgevolgd door Vicky De Backer.

ALGEMENE VERGADERING

Werkende leden

- Provincie Antwerpen, vertegenwoordigd door de heer Luk Lemmens, de terzake bevoegde gedeputeerde;
- Provincie Limburg, vertegenwoordigd door de heer Igor Philtjens, de terzake bevoegde gedeputeerde;
- Provincie Oost-Vlaanderen, vertegenwoordigd door de mevrouw An Vervliet, de terzake bevoegde gedeputeerde;
- Provincie Vlaams-Brabant, vertegenwoordigd door de heer Tom Dehaene, de terzake bevoegde gedeputeerde;
- Provincie West-Vlaanderen, vertegenwoordigd door mevrouw Sabien Lahaye-Battheu, de terzake bevoegde gedeputeerde;
- Vereniging van de Vlaamse Provincies vzw, vertegenwoordigd door de heer Jens Ulehake, stafmedewerker (vanaf november: Vicky De Backer);

Plaatsvervangers worden aangeduid d.m.v. besluit van de provincieraden.

De Algemene Vergadering vergaderde online op 8 maart 2021 en op 23 november 2021. Tijdens eerstgenoemde bijeenkomst werden het jaarverslag en de jaarrekening 2020 en het jaaractieplan 2021 goedgekeurd.

Tijdens de tweede bijeenkomst werden het jaaractieplan en begroting 2022 goedgekeurd.

RAAD VAN BESTUUR

Bestuursleden

- Provincie Antwerpen, vertegenwoordigd door de heer Luk Lemmens, de terzake bevoegde gedeputeerde
- Provincie Limburg, vertegenwoordigd door de heer Igor Philtjens, de terzake bevoegde gedeputeerde
- Provincie Oost-Vlaanderen, vertegenwoordigd door mevrouw An Vervliet, de terzake bevoegde gedeputeerde
- Provincie Vlaams-Brabant, vertegenwoordigd door de heer Tom Dehaene, de terzake bevoegde gedeputeerde
- Provincie West-Vlaanderen, vertegenwoordigd door mevrouw Sabien Lahaye-Battheu, de terzake bevoegde gedeputeerde
- Vereniging van de Vlaamse Provincies vzw, vertegenwoordigd door de heer Jens Ulehake, stafmedewerker (vanaf november: Vicky De Backer);

De Raad van Bestuur vergaderde online op 8 maart en 23 november 2021. Tijdens de eerste vergadering werden volgende thema's besproken: jaarverslag en jaarrekening 2020, jaaractieplan 2021, monitoringrapport 2020 tbv de Vlaamse overheid. De tweede vergadering focuste op jaaractieplan en begroting 2022.

ERELEDEN

- Mevrouw Anne-Mie Draye, prof.dr.em., Winkelsesteenweg 80, 3020 Leuven
- De heer Luc Verpoest, prof.dr.em., Bankstraat 60, 3000 Leuven

DAGELIJKS BESTUUR

Het Dagelijks Bestuur van MOWAV bestaat uit de bevoegde ambtenaren Erfgoed van de 5 Vlaamse provincies (= A-commissie Erfgoed).

- Jo Rombouts, diensthoofd erfgoed provincie Oost-Vlaanderen, tevens voorzitter
- Jens Ulehake, stafmedewerker VVP, tevens secretaris (vanaf november: Vicky De Backer)
- Joke Bungeneers, diensthoofd erfgoed provincie Antwerpen
- Sandro Claes, afdelingshoofd erfgoed provincie Limburg
- Frederik Demeyere, diensthoofd Monumentenwacht provincie West-Vlaanderen
- Nele De Cuyper, diensthoofd erfgoed provincie Vlaams-Brabant
- Anneke Lippens, directeur erfgoed en erfgoed sites provincie Oost-Vlaanderen

Het Dagelijks Bestuur vergaderde in 2021 drie maal online. Belangrijke thema's die meermaals besproken worden zijn: personeelszaken, financiën, monitoringsopdracht voor de Vlaamse overheid, 30 jaar Monumentenwacht, jaaractieplan 2022.

INTERPROVINCIAAL OVERLEG

Het Interprovinciaal Overleg (IPO) is een maandelijks, structureel overleg tussen de verantwoordelijken van de 5 provinciale Monumentenwachten en Monumentenwacht Vlaanderen, gericht op de coördinatie en afstemming van de gemeenschappelijke praktische aangelegenheden. Het IPO is verantwoordelijk voor concrete operationele zaken. Hiermee wordt een vlotte werking en efficiënte dienstverlening beoogd. Beleidsintenties worden doorgeschoven naar de A-commissie Erfgoed, maar kunnen door de leden van het IPO worden voorbereid.

Samenstelling IPO in 2021: Erik Müller (Antwerpen), Carolien Goeleven (Limburg), Filip Kint (Oost-Vlaanderen), Els Deconinck (Vlaams-Brabant), Patrick Declercq, daarna Frederik Demeyere (West-Vlaanderen), Tina Van den Durpe & Tjil Vereenoghe (Monumentenwacht Vlaanderen).

GEZAMENLIJK OVERLEG DAGELIJKS BESTUUR - INTERPROVINCIAAL OVERLEG

Op 15/9 was er een gezamenlijk fysiek overleg, waar voornamelijk volgende thema's aan bod kwamen: de resultaten van een ledenbevraging, de bevraging over de tevredenheid van de inspecties, monitoring de komende jaren, uitbouw van de community-werking.

ADVIESRAAD

De adviesraad wordt opgericht om de vertegenwoordiging uit het veld binnen de bestuursorganen van Monumentenwacht Vlaanderen niet verloren te laten gaan.

- Luc Verpoest, voorzitter
- Rutger Steenmeijer, secretaris
- Dimitri Stevens
- Madeleine Manderyck
- Myriam Joos
- Edith Vermeiren
- Guido De Dijn
- Koen Van Balen
- Sofie Beyen
- Joke Vandermeersch

De adviesraad kwam 1 keer online samen in 2021 in beperkte bezetting, met als thema de Monumentenwacht Monitor 2020.

3. Ondersteuning & kwaliteitszorg

De inhoudelijke werking binnen Monumentenwacht Vlaanderen gebeurt grotendeels door de vijf adviseurs in het team. Hun werking en dienstverlening kan grosso modo opgedeeld worden in functie van drie doelgroepen of werkvelden: intern – binnen Monumentenwacht, abonnees en erfgoedprofessionelen. De meeste energie gaat uiteraard naar de interne werking en abonnees, maar beiden kunnen niet zonder voldoende overleg en afstemming met de professionele partners. Daaraan gekoppeld zijn er de verschillende werkgroepen en overlegmomenten waarbij Monumentenwacht Vlaanderen en in het bijzonder de adviseurs een schakelfunctie vervullen.

Om meer in te zetten op een geïntegreerde en integrale werking binnen Monumentenwacht, werd in 2020 gestart met een 'pool' van adviseurs binnen Monumentenwacht Vlaanderen waarbij de verschillende disciplines (bouwkunde, interieur, archeologie, begeleiding abonnees....) en uiteenlopende expertises vertegenwoordigd zijn. Er is voor gekozen om binnen deze adviseurspool te werken op basis van een duidelijke en transparante planning van zowel de interne werking, het ondersteuningsaanbod als de overlegmomenten. In onderling overleg wordt gewerkt met een weekplanning, waarin iedere adviseur per week prioritaire taken uitvoert. De planning wordt geregeld aan de wachters gecommuniceerd, onder meer via de interne nieuwsbrief.

De klemtoon lag ook in 2021 op kwaliteitszorg, kennisborging en kennisdeling, opleidingen en ondersteuning van de monumentenwachters. De overlegmomenten en opleidingen geven garanties op een gelijkwaardige kwaliteit over de provinciegrenzen heen.

3.1 Advies en expertise

In 2021 gingen de adviseurs van Monumentenwacht Vlaanderen in alle provincies mee op inspectie; hetzij als ondersteuning bij specifieke inspecties, hetzij om voeling te houden met de praktijk en mee te werken aan een verbeterde methodiek van inspecteren en rapporteren.

De adviseurs werkten mee aan het verfijnen van de rapportagesystemen of -sjablonen (zowel technisch als inhoudelijk, bv. door het aanleveren van onderhoudsfiches, standaardteksten...) die door de monumentenwachters gebruikt worden om hun boodschap van de inspecties aan de leden over te brengen.

3.1.1. Advies en expertise

In 2021 werd door de pool van adviseurs permanent gewerkt aan de ondersteuning van de provinciale monumentenwachten.

3.1.1.1. Kennisopbouw

Om een degelijke kwalitatieve en inhoudelijke ondersteuning te kunnen bieden, is het belangrijk voor de adviseurs om informatie te verzamelen, deze op een gestructureerde manier op te slaan en beschikbaar te maken voor alle medewerkers van Monumentenwacht.

3.1.1.2. Ontsluiting informatie

De adviseurs zetten samen in op het gestructureerd beschikbaar maken van deze informatiestroom. Monumentenwacht Vlaanderen beschikt over verschillende databanken/lijsten samengesteld om de monumentenwachters - en dus ook de leden - beter te kunnen ondersteunen bij inhoudelijke vragen of nood aan informatie over uitvoerders, leveranciers en kostprijzen. Deze databanken/lijsten zijn in eerste instantie bedoeld voor intern gebruik, maar kunnen op termijn misschien breder ingezet worden.

Er werd in de eerste helft van 2021 vooral ingezet op de verdere uitbouw van de digitale bibliotheek en de uitvoerderslijst. De digitale bibliotheek wordt ontsloten via de bibliografische software Zotero. Dit gebeurt voornamelijk door de adviseurs, maar ook vanuit de provinciale monumentenwachten wordt hieraan bijgedragen. Daarom zorgden de adviseurs in maart 2021 voor een geactualiseerde handleiding en werd een (digitaal) bezoek gebracht aan de verantwoordelijken per provincie om de noden in kaart te brengen en meer toelichting bij de applicatie te geven.

De uitvoerderslijst wordt eveneens bijna dagelijks uitgebreid, en bevat intussen meer dan 1000 uitvoerders. Om specifieke gegevens uit deze lijst gemakkelijk te kunnen delen werd een sjabloon opgemaakt, waarin de informatie kan worden opgenomen.

In de zomer van 2021 vond een informeel overleg rond de noden op het vlak van uitvoerders, en de mogelijke nood aan een formele databank met dergelijke informatie. Naar aanleiding van dit overleg werd Monumentenwacht ook uitgenodigd om zijn visie rond de uitvoering en uitvoerders van onderhoud te delen op een studienamiddag van de Vlaamse Confederatie Bouw in oktober 2021.

3.1.1.3. Adviesvragen

De adviesvragen van abonnees en monumentenwachters die regelmatig binnenkomen, worden behandeld. Sinds 2020 worden de belangrijkste adviesvragen ook structureel bijgehouden. Het overzicht van deze adviesvragen in 2021 is te vinden in bijlage 2.

3.1.1.4. Publicaties Monumentenwacht: onderhoudsfiches & -brochures

Onderhouds- en informatiefiches

In de eerste helft van 2021 werd verder ingezet op het maken van onderhouds- en informatiefiches met praktische informatie die bij de inspectierapporten kunnen gevoegd worden.

Nieuwe onderwerpen die in een onderhoudsfiche werden gegoten in 2021 of fiches die een update kregen, waren onder meer:

- Vleermuizen op (kerk)zolders (update)
- Onderhoud aan houten buitenschrijnwerk (update)
- Houten buitenschrijnwerk herstellen (update)
- Houten buitenschrijnwerk schilderen (update)
- Graftekens schoonmaken
- Cementrustiek onderhouden
- Kleine brandblusmiddelen

De molenwachters werkten aan een reeks onderhoudsfiches die specifiek gericht zijn op het onderhoud van wind- en watermolens, waaronder:

- Houten delen schilderen
- Touwen nakijken en vervangen
- Smeren van metaal op metaal
- Smeren van hout op hout of steen
- Regenplanken aanbrengen
- Kruipalen onderhouden en vervangen

Verschillende andere onderhoudsfiches zijn momenteel in opmaak. Alle fiches zullen afgedrukt en gebundeld ter beschikking gesteld worden van alle moleneigenaars en -beheerders. Deze bundel zal gepresenteerd worden tijdens de moleninspectiedag Vlaanderen-Nederland op 1 april 2022.

Om de expertise van Monumentenwacht breder in te zetten, werd in 2021 besloten om de onderhoudsfiches voortaan ook beschikbaar te maken via de website van Monumentenwacht. Alle fiches worden geleidelijk nagekeken, herwerkt en vervolgens toegevoegd aan de pagina 'Publicaties' op de website.

Onderhoudsbrochures

In januari 2021 werd een nieuwe brochure gepubliceerd over het **onderhoud van glas-in-loodramen**. Enerzijds is de brochure een handleiding voor eigenaars om hun glas-in-loodramen zelf goed te beheren. Anderzijds wil Monumentenwacht een algemene bewustwording creëren voor de waarde van dit kwetsbare erfgoed. Onwetendheid leidt immers al te vaak tot foute herstellingen, schade of

vernietiging. Alle leden van Monumentenwacht ontvingen een gratis exemplaar van de nieuwe brochure. De digitale versie is integraal te downloaden op de website van Monumentenwacht. De geplande publieksvoorstelling kon door de corona-maatregelen niet plaatsvinden in 2021, maar is voorzien op zaterdag 23 april 2022 in het Atelier Mestdagh in Merelbeke.

Bij Monumentenwacht hechten we veel belang aan de **veiligheid en toegankelijkheid van gebouwen**. De bestaande brochure over veiligheid en toegankelijkheid werd in het voorjaar van 2021 geactualiseerd. Sinds juni is de nieuwe versie van de brochure beschikbaar op onze website, met updates over onder meer de plaatsing van ladder- en klimhaken, veiligheidssystemen op platte daken en zonnepanelen.

In de zomer van 2021 werd gestart met een nieuwe **onderhoudsbrochure met als werktitel 'Stille kerken'**. Deze brochure zal focussen op het onderhoud van kerkgebouwen tijdens een traject van herbestemming en leegstand.

3.1.1.5. Archeologische dienstverlening

De bestaande dienstverlening werd in de eerste helft van 2021 verder gezet (vb. reguliere inspecties neanderthalsite Veldwezelt). De dienstverlening rond archeologie focust niet alleen op de eigenaars van beschermd erfgoed, maar de expertise wordt ook ingezet voor niet-beschermd archeologisch erfgoed (i.f.v. bijvoorbeeld van het nieuwe subsidiereglement in Vlaams-Brabant).

In juli 2021 verliet Nele Goeminne, sinds 12 jaar adviseur archeologie bij Monumentenwacht Vlaanderen, de organisatie om een nieuwe professionele uitdaging aan te gaan bij het agentschap Onroerend Erfgoed. Naar aanleiding hiervan werd de archeologische dienstverlening van Monumentenwacht herbekeken. De inspecties van archeologische sites zullen voortaan gebeuren door de provinciale monumentenwachters, in zoverre de aard van de sites en de aanwezige expertise bij de wachters dit toelaten. De koepel speelt hierbij nog steeds een ondersteunende, maar geen uitvoerende rol meer. In augustus 2021 werd een vacature uitgeschreven voor de aanwerving van een nieuwe, polyvalente adviseur binnen het team van Monumentenwacht Vlaanderen.

3.1.1.6. Groen erfgoed

Sinds 2020 neemt Monumentenwacht Vlaanderen ook groen erfgoed mee in zijn werking. Belangrijk hierbij is het streven naar een integrale werking, waarbij wordt ingezet op de versterking van de basiskennis bij de wachters voor het herkennen van groene erfgoedwaarden en op het (verder) uitbouwen van het netwerk.

Twee opleidingsdagen rond groen erfgoed vonden plaats in september 2021. De eerste dag, in Herentals, focuste op de erfgoedwaarde en het beheer van houtig erfgoed en bomen. De tweede dag, in Gent, was gericht op vegetatie op historische gebouwen. Beide opleidingsdagen leidden tot het verder uitwerken van adviesfiches m.b.t. deze thema's.

De werkgroepbijeenkomst groen van 15 juni werd inhoudelijk aangevuld door een presentatie en rondleiding over gierzwaluwen in en op Antwerpse monumenten. In juni 2021 werd de onderhoudsfiche 'vleermuizen op (kerk)zolders' geactualiseerd dankzij de inbreng van verschillende vleermuisspecialisten uit de natuur- en landschapssector.

Naast de bestaande samenwerkingsovereenkomsten met het Agentschap Natuur en Bos en met de Vlaamse Landmaatschappij werd in 2021 ook een samenwerkingsovereenkomst opgesteld en afgesloten met Natuurpunt. Voor het optimaal behoud van het onroerend erfgoed in de gebieden van Natuurpunt zal de expertise van Monumentenwacht in de toekomst structureel worden ingezet. Natuurpunt zal op haar beurt kennis delen over groen erfgoed en natuurbeheer. Beide partners zullen hierover op regelmatige basis overleg plegen.

3.1.1.7. Werking topstukken/cultuurgoederen

De meeste kerken en kloosters met topstukken en/of cultuurgoederen zijn lid van Monumentenwacht. Om deze niet-professionele erfgoedbewaarders beter te ondersteunen in het beheer van dit uitzonderlijk erfgoed, zet Monumentenwacht hier extra op in.

Om dit mogelijk te maken werd in 2021 gezorgd voor:

- het koppelen van de topstukken aan de abonnees van MOWA. Deze lijsten worden door de interieurwachters gebruikt ter voorbereiding van de interieurinspecties;
- aanpassingen van het rapportagesysteem (MoRA I) ifv de rapportage van topstukken & cultuurgoederen. Het gaat ondermeer over de aanduiding van 'topstuk/cultuurgoed' in het rapport en een aparte conditiemeting per topstuk.

In 2021 lag de focus binnen de werking van Monumentenwacht interieur op de topstukken textiel. Dit is gebeurd door het organiseren van een opleiding 'teach-the-teacher' textiel door Judith Goris, conservator/restaurator textiel en interieurwachter in Oost-Vlaanderen. Verder werden er ijkinspecties georganiseerd om de inspectiemethodiek en de rapportage over de provinciegrenzen heen op elkaar af te stemmen. In het kader van het project 'behoudsondersteuning topstukken' was er op 3 juni 2021 een overleg georganiseerd door aOE/CJM waarop Monumentenwacht, FARO en PARCUM werden uitgenodigd.

3.2. Kwaliteitsbewaking, standaardisering en ijking

De expertise van de monumentenwachters en de kwaliteit van hun prestaties wordt op peil gehouden en verhoogd door integrale kwaliteitszorg. Het organiseren van verschillende acties in functie van deze kwaliteitszorg, standaardisering en ijking gebeurt op verschillende niveaus, in samenwerking tussen Monumentenwacht Vlaanderen en de provinciale Monumentenwachten.

3.2.1. MoRA - Monumentenwacht Rapportage App & rapportagemethodiek

Monumentenwacht Vlaanderen werkte in 2021 verder aan het ontwikkelen van zijn rapportagesystemen. In de eerste helft van 2021 werden grote stappen gezet voor het ontwikkelen van een rapportagetool funerair erfgoed, en de verdere verfijning voor interieur en molens (reeds grotendeels gerealiseerd in 2020).

Voor de rapportage van interieur werden belangrijke stappen gezet in de ontwikkeling van de conditiescore voor interieur. Doordat Monumentenwacht ernaar streeft regelmatig opnieuw te inspecteren, is het monitoren van de evolutie van de conditie van het interieur en alle interieurelementen belangrijk. De conditiescore wordt gegeven voor het gehele gebouw en voor elk van de hoofdrubrieken. Bijkomend is een individuele conditiescore voor de topstukken en cultuurobjecten voorzien. De nieuwe rapportage voor interieur werd voorgesteld aan de deskundigen interieur en cultuurobjecten van het agentschap Onroerend Erfgoed op 2 april 2021. Om de implementatie van het nieuwe rapportagesysteem vlot te laten verlopen werden online opleidingen georganiseerd. Via online vragenuren werd er kort op de bal gespeeld om alle wachters op eenzelfde manier het systeem te laten gebruiken.

In juni vonden twee terreintesten plaats met de wachters funerair erfgoed uit de verschillende provincies. Op de begraafplaatsen van respectievelijk Leisele en Dendermonde werden de ontwikkelingen van het bouwkundig rapportagesysteem uitgetest op diverse manieren met verschillende 'devices' (laptop, tablet, gsm). Hieruit was gebleken dat het voor funeraire inspecties aangewezen is om met een tablet op inspectie te gaan waarbij de registratie van gebreken en aanbevelingen onmiddellijk in het rapportagesysteem gebeurt. Er werd daarom een eigen funeraire tool ontwikkeld die een combinatie vormt van de gekende bouwkundige en interieurapplicatie. Hiervoor waren aanpassingen aan de structuur van de applicatie nodig (afzonderlijke rubrieken, elementen, materialen, uitvoerders, nieuwe velden,...). De aanpassingen waren beschikbaar in de zomer. Tussen de twee terreintesten door vond een online demo plaats waarin het MoraFUN rapportagesysteem evenals de bevindingen van de eerste terreintest aan de volledige monumentenwachtploeg toegelicht werden.

Samen met het aanpassen en verder op punt stellen van de rapportagevorm werd ook de inspectiemethodiek verfijnd. Om de verwachtingen van de wachters zo goed mogelijk in te schatten werden er zowel overlegmomenten in de provincies georganiseerd als specifieke overlegmomenten met alle betrokken wachters.

In de zomer van 2021 werd gewerkt aan de gezamenlijke standaardadviezen die beschikbaar zijn via MoRA. De fiches voor bouwkunde werden nagekeken, aangevuld en geüpdatet. Er werden ook enkele nieuwe adviezen rond groenonderhoud toegevoegd in de bouwkundige applicatie.

Bij funeraire inspecties worden grote hoeveelheden graftekens geïnspecteerd waarbij standaardisatie en automatisering tijdens de rapportage essentieel zijn. In juni werden daarom 43 standaardadviezen ingeladen in de applicatie zodat ze op het terrein onmiddellijk gekoppeld kunnen worden aan de graftekens.

In 2021 werden in MoRA Interieur standaardteksten en standaardadviesfiches toegevoegd. Het verder toevoegen van nieuwe teksten en fiches blijft een prioriteit. Hier werd onder meer op ingezet ter voorbereiding van de opleidingen, o.a. teach-the-teacher 'textiel' en 'muurschilderen'.

3.2.2. Interactie provinciale monumentenwachten

De adviseurs van Monumentenwacht Vlaanderen streven naar een verhoogde aanwezigheid bij de provinciale monumentenwachten. Door mee te gaan op inspectie en/of inspectierapporten te analyseren, worden de verschillen in de werking in de provincies duidelijk en kan hier gericht op ingespeeld worden. De bedoeling is het optimaliseren van de werking over de provinciegrenzen heen, met nadruk op ondersteuning en kwaliteitsbewaking. Aansluitend kunnen de adviseurs op vraag ook toelichting geven over bepaalde thema's op een provinciaal teamoverleg of permanentiedagen inlassen waarbij ze in de provincies beschikbaar zijn voor vragen rond het gebruik van de rapportagesystemen, zowel voor nieuwe wachters als voor ervaren wachters.

3.2.3. IJkinspecties

IJkinspecties zijn een cruciaal instrument voor kwaliteitszorg. Het doel is tweeledig: enerzijds het bevorderen en delen van de expertise van de wachters en anderzijds het uniformiseren van de terminologie, de evaluatie van schadebeelden, adviezen en conditiebeoordeling. IJkinspecties gebeuren zowel op provinciaal als op interprovinciaal niveau.

In 2021 werd door Monumentenwacht ingezet op ijkinspecties van topstukken textiel voor interieurwachters. Het doel is het uitwerken van een methodiek zodat over de provinciegrenzen heen dezelfde dienstverlening, rapportage en kwaliteit kan gegarandeerd worden. Om dit te realiseren wordt één ijkinspectie per provincie georganiseerd en een ijkinspectie met de volledige groep van interieurwachters. De ijkinspecties werden begeleid door Judith Goris, textielspecialist en interieurwachter in Oost-Vlaanderen en de adviseur interieur van Monumentenwacht Vlaanderen.

- 05/03/2021 Ijkinspectie, Monumentenwacht interieur - provincie Vlaams-Brabant Londerzeel, Sint-Kristoffelkerk
- 11/05/2021 Ijkinspectie, Monumentenwacht interieur - provincie Antwerpen Lier, Sint-Gummaruskerk
- 25/06/2021 Ijkinspectie, Monumentenwacht interieur - Vlaanderen O.-L.-V.-Lombeek, O.-L.-V.-kerk

Voor de ijkinspecties bouwkunde, die de voorbije jaren nauwelijks konden gebeuren, drong zich een nieuwe werkwijze op. Deze zal vanaf 2022 in voege treden (cfr. jaaractieplan 2022).

3.2.4. Interprovinciale uitwisseling

Voor 2021 werd geen georganiseerde provinciale uitwisseling voorzien, maar werden een aantal ad hoc initiatieven genomen (bijvoorbeeld m.b.t. inspecties van molens).

3.3. Opleidingen

De organisatie en coördinatie van opleidingen, interne uitwisselingsmomenten vormen een belangrijk aspect van de werking van Monumentenwacht Vlaanderen. In het kader van de kwaliteitsbevordering en -bewaking organiseert en coördineert Monumentenwacht Vlaanderen de basisopleiding en permanente bijscholing van de monumentenwachters, in de vorm van studiedagen, workshops, seminaries, cursussen,...

Monumentenwacht Vlaanderen organiseert - in het kader van haar opdracht kwaliteitsbewaking - opleidingen op verschillende niveaus. Het opleidingspakket wordt samengesteld door de adviseurs op basis van de noden en behoeften zoals die blijken uit de overlegmomenten en rekening houdend met individuele opleidingsbehoeften door veranderingen in de personeelsbezetting. Zo levert Monumentenwacht Vlaanderen maatwerk conform de noden en behoeften.

De inhoudelijke opleidingen zijn onontbeerlijk om monumentenwachters als specialisten up-to-date te houden van de huidige stand van materiaaltechnisch en wetenschappelijk onderzoek en voeling te houden met de restauratiepraktijk. Ze worden intern georganiseerd, specifiek voor monumentenwachters. De verplichte vormingen inzake preventie en bescherming op het werk worden samengesteld door de preventieadviseur van Monumentenwacht Vlaanderen.

3.3.1. Basisopleidingen en voortgezette opleidingen

De opleidingen georganiseerd door Monumentenwacht Vlaanderen zijn specifiek voor de monumentenwachters en aangepast aan hun opdrachten en taken. Er wordt aandacht besteed aan de materiaaltechnische aspecten, schadebeelden, onderhoud, beheer, conservering en maatregelen voor bewaring. Ze kunnen opgedeeld worden in basisopleidingen en een voortgezet opleidingspakket. De grote expertise van collega's monumentenwachters kan actief gedeeld worden op (thematische) overlegmomenten of bijvoorbeeld door het organiseren van 'Teach the Teacher'-opleidingen.

Door de corona-maatregelen was het in de eerste maanden van 2021 nagenoeg onmogelijk om fysieke opleidingen te organiseren. Desalniettemin slaagden we er toch in om een mooi opleidingsaanbod voor de monumentenwachters te voorzien.

- 04/03/2021 Basisopleiding 'deontologie' door N. Van Roy en Ph. Lemineur online
- 17/06/2021 Basisopleiding (constructie-eigen) metaal door Klaas Remmen Vorselaar, atelier Remmen & Remmen
- 23&24/06/2021 Teach-the-teacher 'voegen' door Sjef Ketelslegers (MOWA A) Grobbendonk, Neerhof
- 25/06/2021 Teach-the-teacher 'textiel' door J. Goris (MOWA OVL) O.-L.-V.-Lombeek, O.L.V.-kerk
- 21/09/2021 Opleiding leren & vitsen Bokrijk,
- 30/09/2021 Opleiding groen - houtig erfgoed Herentals,
- 12/10/2021 Opleiding groen - muurvegetaties en korstmossen Gent, Sint-Baafsabdij
- 18/11/2021 Teach-the-teacher 'muurschilderen' door A. Demuyne (MOWA A) & P. Colla (MOWA L) Brugge, Sint-Jacobskerk, O.-L.-V.-kerk & H. Bloedkapel

3.3.2. Atelier- en werfbezoeken

Monumentenwacht zet actief in op contacten met het werkveld door het organiseren van atelier- en werfbezoeken. Tijdens de contacten met restauratoren en gespecialiseerde aannemers wordt uitleg gegeven over de toegepaste hersteltechnieken en houden de monumentenwachters voeling met nieuwe trends binnen de onderhoud- en restauratiepraktijk. Door de corona-maatregelen in de eerste helft van het jaar kon in 2021 slechts één werfbezoek georganiseerd. Op 21 september konden de bouwkundige monumentenwachters de leem- en vitswerken in Bokrijk op de werf volgen.

3.3.3. Veiligheidsopleidingen

Monumentenwacht Vlaanderen coördineert en organiseert verschillende veiligheidsopleidingen, zoals voorzien in de afsprakennota.

Een overzicht van deze opleidingen is opgenomen in hoofdstuk 7.

3.3.4. Externe opleidingen

Naast de specifiek op maat georganiseerde opleidingsdagen, verzamelen de adviseurs - de voor de werking van Monumentenwacht - interessante externe studiedagen en opleidingen in een opleidingsagenda. De monumentenwachters stellen - in samenspraak met hun leidinggevenden - een pakket samen uit de interne en externe opleidingen.

3.3.5. Impact corona & online-opleidingen

Omwille van de corona-crisis en de bijhorende lockdown moest Monumentenwacht Vlaanderen een aantal opleidingen uitstellen naar latere datum. Anderzijds boden de corona-maatregelen ook een aantal nieuwe kansen. Zo werden enkele online infomomenten georganiseerd, onder andere infosessies over de Monitor en enkele interessante topics daaruit per provinciale Monumentenwacht en voor de administratieve medewerkers en infosessies rond het gebruik van MoRA (Monumentenwacht Rapportage applicatie).

3.4 Thematische werkgroepen

Binnen de werking van Monumentenwacht komen verschillende interprovinciale thematische werkgroepen op geregelde basis bijeen. Omwille van de corona-maatregelen vinden de meeste overlegmomenten in de eerste helft van 2021 online plaats.

Bouwkundig overleg

Op het bouwkundig overleg kunnen bouwkundige wachters onderling informatie uitwisselen. In 2021 wordt drie maal (online) vergaderd, op 9 maart, 8 juni en 26 oktober.

MoRA-overleg

Het MoRa-overleg is een informeel overlegplatform dat in de eerste plaats focust op het uitwisselen van praktische kennis en ervaringen tussen de monumentenwachters en de adviseurs met betrekking tot het rapportagesysteem. Ook de wensen met betrekking tot de functionaliteit van de applicatie worden er interprovinciaal besproken. Er werd vergaderd op 21 januari, 7 juni en 16 september.

Molenoverleg

Het molenoverleg vond in 2021 plaats op 23 februari en 1 december, aangevuld met enkele werkvergaderingen rond de onderhoudsfiches (23 maart & 15 april). Op 18 juni 2021 werd met het molenoverleg een bezoek gebracht aan de molententoonstelling in Ename.

Werkgroep funerair erfgoed

De werkgroep kwam bijeen op 15 juni 2021 in Wolfsdonk, gekoppeld aan een werkbezoek op de plaatselijke begraafplaats en een toelichting over de samenwerking met de monumentenploegen. De werkgroep kwam een tweede maal samen in Dendermonde op 30 juni 2021 waarbij de nieuw ontwikkelde applicatie overlopen werd en een test op het terrein volgde. Een derde vergadering is gepland op 7 december. De werking stond in 2021 vooral in het teken van de verdere integratie van de rapportage in MoRA.

Interieuroverleg

In 2021 worden opnieuw drie interieuroverlegmomenten georganiseerd met alle interieurwachters van Vlaanderen. Elk overleg wordt voorafgegaan met een 'rondje provincies' ter voorbereiding. De overlegmomenten van 2021 gingen door op 4 februari en 7 oktober. Het laatste overleg was op 24 november ingepland bij FARO en Brussel met aansluitend een netwerkmoment met de collega's van FARO. Door de verstrengde COVID maatregelen in het najaar kon dit niet doorgaan.

Overleg Welzijn op het Werk (WoW)

Het WoW-overleg kwam in 2021 drie maal samen om thema's rond veiligheid en preventie besproken, samen met de provinciale preventieadviseurs (20 januari, 11 mei & 27 oktober).

ICT-adminoverleg

De administratieve medewerkers en de ICT-adviseur kwamen in 2021 vier maal samen (9 maart, 11 mei, 3 juni & 7 oktober)

Adviesraad

In 2021 werd de adviesraad één maal samengeroepen, op 14 juni.

Werkgroep communicatie

De werkgroep communicatie kwam in 2021 niet bijeen.

Werkgroep monitoring

Deze tijdelijke werkgroep kwam in 2021 twee maal bijeen, op 16 februari en 28 juni.

Werkgroep groen erfgoed

De werkgroep groen erfgoed vergaderde op 15 juni 2021.

Werkgroep drones

Deze nieuwe werkgroep werd in 2021 opgericht om ervaringen en kennis uit te wisselen met betrekking tot het gebruik van drones binnen Monumentenwacht. De werkgroep vergaderde op 20 januari en 29 september.

3.5. Projecten met externen

In 2020 werd Monumentenwacht uitgenodigd door FARO en het departement CJM om de werking van Monumentenwacht interieur voor te stellen op de infosessies voor nieuwe eigenaars van topstukken textiel. De infosessies konden in 2020 omwille van corona niet doorgaan en werden verplaatst naar het voorjaar van 2022. In 2021 werd met alle partners beslist ook in te zetten op het maken van informatieve filmpjes over religieus textiel: o.m. over het topstukkendecreet, het belang van religieus textiel, schade aan religieus textiel en het bewaren ervan. Monumentenwacht interieur staat in voor een filmpje over 'Wat bedreigt religieus textiel (obv de 10 schadefactoren)'. Tijdens de 'ijkinspecties textiel' wordt hiervoor het nodige beeldmateriaal verzameld.

Eind 2020 publiceerde Monumentenwacht samen met PARCUM, FARO en de Rijksdienst Cultureel Erfgoed een Vlaamse versie van de bestaande Nederlandse poster 'Brandveiligheid in gebouwen voor de eredienst: bewust worden-zijn-doen in vijf stappen'. De poster bevat een waaier aan tips om brand te voorkomen en hoe te handelen tijdens en na een brand. Alle gemeenschappen van de erkende erediensten in Vlaanderen kregen een gratis exemplaar van de poster toegestuurd. De poster werd tijdens een webinar op 26 februari 2021 voorgesteld aan het brede publiek. Tijdens het webinar

kwamen verschillende experts aan het woord over brandveiligheid in gebouwen van de eredienst en konden vragen gesteld worden aan de experts.

Als partnerorganisatie van de Vlaamse overheid werd Monumentenwacht Vlaanderen uitgenodigd voor het beleidsgesprek herbestemming kerken. Ter voorbereiding van dit overleg stelde Monumentenwacht Vlaanderen een nota op met de titel 'In de kerk is altijd werk'.

Monumentenwacht Vlaanderen en de vijf provinciale monumentenwachtdiensten hebben in 2021 een bijdrage geleverd in het project 'Depotkerken in Vlaanderen? Een onderzoek naar de voorwaarden voor (religieus) erfgoeddepots in Vlaamse kerken.' De provinciale Monumentenwachten hebben zich geëngageerd in de werkgroepen, de koepel was tijdens het traject vertegenwoordigd in de stuurgroep en de klankbordsessie over klimaat en inrichting.

In het kader van het project Hemelsbreed | Divers religieus erfgoed in Vlaanderen voerden PARCUM en KADOC-KULeuven in 2019/2020 onderzoek naar het erfgoed en de erfgoednoden van de anglicaanse, islamitische, israëlitische, orthodoxe en protestants-evangelische eredienst. Uit de bevraging van deze gemeenschappen is gebleken dat er een grote nood is aan ondersteuning in het onderhoud van de gebouwen, het interieur en het roerend erfgoed. In navolging van dit project werd in 2021 samengewerkt met PARCUM om ook de niet-rooms-katholieke gemeenschappen te sensibiliseren en te motiveren om actief in te zetten op preventie en goed onderhoud van het gebouw en het interieur. In functie hiervan werden twee proefinspecties met een drone uitgevoerd: enerzijds van de koepeldaken van Oekraïens-orthodoxe kerk in Genk en anderzijds van de minaretten van de Fatih moskee in Beringen. Op 1 oktober 2021 werd het webinar 'Regulier onderhoud van mijn gebouw van de eredienst: beter voorkomen dan genezen' georganiseerd. Alle erkende geloofsgemeenschappen waren hier vertegenwoordigd.

Naar aanleiding van de wateroverlast in Wallonië werd Monumentenwacht van bij aanvang betrokken bij het crisioverlegcomité, een initiatief van KIK/IRPA. In dit kader werd deelgenomen aan een ICCROM workshop 'Evaluation sur terrain sinistré post inondation' en werd meegewerkt aan het opstellen en vertalen van fiches voor het uitvoeren van quickscans bij wateroverlast. Begin augustus heeft CIPAR ondersteuning gevraagd aan monumentwacht voor het uitvoeren van inspecties van getroffen kerken. De deputatie van de provincie Limburg en Vlaams-Brabant hebben toestemming gegeven om hiervoor teams van bouwkundige en interieurwachters ter beschikking te stellen. Monumentenwacht Vlaanderen volgt dit mee op om deze kennis te borgen. Dit gebeurt ondermeer door het organiseren van een online lerend netwerk waar schadebeelden en de daaraan gekoppelde adviezen worden besproken en verder op punt worden gesteld.

4. Monitoring

Inleiding

Vanuit haar jarenlange ervaring beschikt Monumentenwacht over een schat aan informatie over de toestand van het onroerend erfgoed in Vlaanderen. Tot nu toe bleven deze gegevens echter verborgen in onze eigen databanken. In overleg met het agentschap Onroerend Erfgoed werd in 2020 een monitoringstraject opgestart. Dankzij een eenmalige subsidie van de Vlaamse overheid kon heel wat informatie in 2021 voor het eerst ontsloten worden.

De hoofddoelstelling van deze opdracht was het in kaart brengen van de fysieke toestand van het onroerend erfgoed in het ledenbestand van Monumentenwacht, en het op jaarlijkse basis opvolgen van de evolutie van de toestand van dit onroerend erfgoed. Daarnaast wenste Monumentenwacht een beter zicht te krijgen op de impact van de eigen werking op de toestand van het erfgoed.

Op 28 januari 2021 werd in het Vlaams Parlement een vraag gesteld over de werking van Monumentenwacht. Minister Matthias Diependaele was alvast lovend over de voorlopige resultaten van het monitoringstraject: “De eerste presentaties van Monumentenwacht ogen veelbelovend. Men maakt werk van een degelijke ontsluiting van hun jarenlang opgebouwde dataset zodat ze een kwaliteitsvolle monitoring kunnen presenteren en ontsluiten. Denk daarbij aan een dashboard waarin je gegevens kunt opzoeken en visualiseren, maar evengoed datasets waarmee we echt aan de slag kunnen.”

Rapport

Een uitgebreid rapport, dat in de eerste helft van 2021 werd afgerond, vormde de eerste neerslag van dit traject. Het document beschrijft eerst in detail de methodiek die werd toegepast. Welke data verzamelt Monumentenwacht over het erfgoed? Hoe wordt de toestand van de erfgoedobjecten gemeten? En wat kan deze informatie ons leren? Vervolgens gaat het rapport dieper in op de verwerking van de gegevens, die gebeurde aan de hand van interactieve dashboards. De inhoud van ieder dashboard wordt uitgebreid toegelicht, zodat elke gebruiker zelf op zoek kan gaan naar de informatie die hij of zij nodig heeft.

Het rapport vormt een nulmeting, die de basis zal vormen voor de werking in de komende jaren. Door de ontwikkeling van methodiek en ICT-infrastructuur zal Monumentenwacht voortaan permanent een bruikbare rapportering over de toestand van het onroerend erfgoed kunnen aanleveren. Het uitgebreide rapport is te downloaden op

<https://www.monumentenwacht.be/nieuws/meten-is-weten-monumentenwacht-brengt-toestand-on-roerend-erfgoed-in-kaart>

Aangezien alle werkzaamheden rond de monitoring in detail worden besproken in dit document, beperken we ons in dit jaarverslag tot een verwijzing naar dit rapport voor meer informatie.

Studiedag

Naar aanleiding van het afronden van de eerste fase in het monitoringstraject organiseerde Monumentenwacht Vlaanderen op 26 november een studiedag in Mechelen, met als titel 'Monumenten(wacht) in cijfers: de toestand van ons erfgoed in kaart gebracht'. Deze studiedag had een feestelijk tintje, want de dag kadert ook in het 30-jarig bestaan van Monumentenwacht. Alle presentaties van de studiedag werden ter beschikking gesteld op de website van Monumentenwacht.

Ledenbevraging

Naast de monitoring van de reeds beschikbare gegevens in de databank, wenste Monumentenwacht ook bijkomende informatie te verzamelen via bevragingen van stakeholders. In juni lanceerde Monumentenwacht Vlaanderen daarom een eerste online bevraging, waarin er gepeild werd naar de mening van onze leden over de impact van regelmatig onderhoud op de toestand van hun erfgoed, de frequentie van onderhouds- en herstellingswerken, uitvoerders, uitvoeringen en ingrepen ter verbetering van de energieprestatie van hun gebouwen. Alle leden van Monumentenwacht ontvingen de bevraging in hun mailbox, en meer dan 400 van hen vulden de vragenlijst ook effectief in. De resultaten zijn in het najaar van 2021 verwerkt en geanalyseerd. Ze werden daarnaast gepresenteerd tijdens de studiedag op 26 november.

De datasets zullen ook buiten de opgemaakte dashboards beschikbaar gesteld worden, o.a. binnen het project 'Provincies in Cijfers' waar ze - in aanvulling op gegevens van andere spelers - het thema 'erfgoed' zullen stofferen.

Tevredenheidsbevraging

Sinds het najaar van 2021 monitort Monumentenwacht permanent de tevredenheid van zijn leden met betrekking tot de uitgevoerde dienstverlening. Dit gebeurt door middel van een korte bevraging die na iedere dienstverlening automatisch wordt uitgestuurd.

Aangezien dit systeem nog maar enkele maanden in voege is, is het te voorbarig om al grote conclusies te trekken, maar de eerste resultaten lijken alvast positief.

Hoe tevreden bent u van de dienst die Monumentenwacht u heeft verleend?

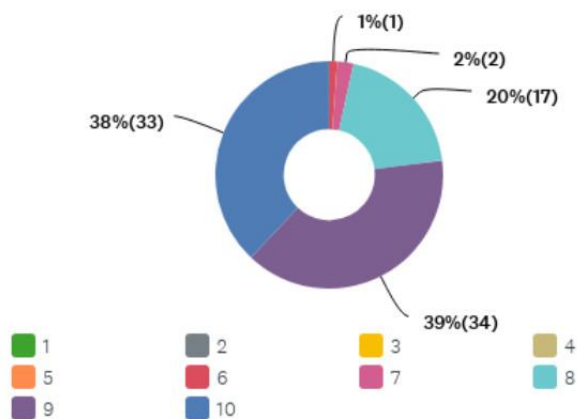
Beantwoord: 86 Overgeslagen: 1

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	TOTAAL	GEWOGEN GEMIDDELDE
aanspreekbaarheid van de medewerkers	0%	0%	0%	0%	0%	1%	3%	9%	36%	50%	86	9.30
bekwaamheid van de medewerkers	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	13%	38%	49%	85	9.36
duidelijkheid bij het verlenen van de dienst. vb vaktermen	0%	0%	0%	1%	0%	0%	2%	9%	44%	43%	86	9.23
laagdrempeligheid van de dienst	0%	0%	0%	0%	0%	1%	3%	19%	38%	38%	86	9.09
objectiviteit van de medewerkers bij het verlenen van de dienst	0%	0%	0%	0%	1%	0%	2%	7%	48%	42%	86	9.26
wachttijd voor het verlenen van de dienst	0%	0%	0%	0%	1%	2%	7%	19%	43%	28%	86	8.84

Powered by SurveyMonkey

In welke mate gaf de dienstverlening een antwoord op uw vragen of verwachtingen? (geef een score van 1 tot 10)

Beantwoord: 87 Overgeslagen: 0

Powered by SurveyMonkey

Quickscans

In samenwerking met Monumentenwacht Limburg werden verschillende opties onderzocht om quickscans uit te voeren naast de reguliere inspecties. Deze quickscans kunnen de reguliere inspecties niet vervangen, maar zijn bedoeld om een snel beeld te krijgen van de bouwfysische toestand van het onroerend erfgoed - ook niet bij Monumentenwacht aangesloten erfgoed - in een afgebakend gebied, bijvoorbeeld een gemeente. Een eerste pilootproject werd opgezet met de Nederlandse firma Fenicks om objecten te screenen op basis van foto's, naar analogie met hun werk voor de Monumenten Monitor in Nederland. Ook de werkwijze van Monumentenwacht Limburg in Nederland werd bekeken. Een projectplan werd opgesteld in functie van werkwijze, wensen en nodige ICT aanpassingen met de bedoeling om in 2022 in Limburg te starten met enkele quickscans.

5. Stakeholders & community

5.1. Delen van expertise met het erfgoedveld

Monumentenwacht streeft naar een optimale expertisedeling, en neemt actief deel aan belangrijke studie- en netwerkdagen. Monumentenwacht is lid van verschillende werkgroepen en stuurgroepen. Om de dienstverlening intern op een kwalitatieve manier mogelijke te maken, mogen de adviseurs het contact met het erfgoedveld niet verliezen. Hiervoor wordt geregeld overlegd en samengewerkt met erfgoedconsulenten en andere professionele spelers zoals PARCUM, KIK, FARO, KU Leuven, UAntwerpen, WTA Nederland-Vlaanderen, WTCB... De werking en thema's van de bijeenkomsten en klankbordgroepen worden regelmatig gecommuniceerd via de verschillende overlegmomenten.

De adviseurs van Monumentenwacht Vlaanderen worden geregeld uitgenodigd om hun kennis over bepaalde thema's te delen op studiedagen en congressen. Een presentatie over onderhoud voor de netwerkdag Mariagrotten in Vlaanderen en Brussel was gepland in maart 2020 (o.w.v. coronamaatregelen verschillende malen uitgesteld en doorgeschoven naar mei 2022) Ook een presentatie over het behoud en beheer van mottes op de infodag archeologie van de provincie Antwerpen werd uitgesteld naar het najaar (14/10). Een lezing op een congres over monitoring van het agentschap Onroerend Erfgoed en de UGent werd uitgesteld naar 2021.

De adviseurs vertegenwoordigen Monumentenwacht in verschillende stuurgroepen en adviesgroepen. Enkele voorbeelden:

- Parcum organiseerde op 19/10 een klankbordgroep rond veiligheidszorg. Doel is de problematiek rond veiligheidszorg in parochiekerken te bespreken. De adviseur interieur nam deel aan deze klankbordgroep en brengt verslag uit op het interieuroverleg. Vragen rond veiligheid kunnen op de agenda geplaatst worden. Door de coronamaatregelen kon deze bijeenkomst niet doorgaan.
- WTA Nederland - Vlaanderen richtte een technisch comité op dat richtlijnen moet formuleren over technieken voor het monitoren van schade. De adviseur bouwkunde nam online deel op 26/4/2021.
- CJM/FARO - Een aanzienlijke lijst van waardevolle stukken religieus textiel is recent toegevoegd aan de Topstukkenlijst. Naar aanleiding hiervan organiseerden het Departement Cultuur, jeugd en media en FARO infosessies voor de nieuwe eigenaars van textiele topstukken. Deze infosessies zouden informatie verschaffen over de rechten en plichten met betrekking tot een topstuk en hoe deze topstukken goed bewaard kunnen worden. Aan Monumentenwacht interieur werd gevraagd toelichting te geven over de werking en hoe wij deze eigenaars/beheerders kunnen ondersteunen. Door de coronamaatregelen zijn deze infosessies niet kunnen doorgaan. In 2021 zullen door de verschillende partners (CJM, FARO, PARCUM & MOWA) instructiefilmpjes worden gemaakt voor de eigenaars van textiele topstukken.
- Provincies in cijfers - Parallel aan onze werking rond het monitoren van het bij Monumentenwacht aangesloten erfgoed, werkt een provinciale werkgroep aan het luik 'erfgoed' voor Provincies in Cijfers. De adviseurs ICT en bouwkunde maken deel uit van de werkgroep. De monitorgegevens van 2020 (1/1/2021) werden aangeleverd en vormen een eerste basis voor het online beschikbaar maken van erfgoedgegevens in de databank. De trekker van dit project is de provincie Oost-Vlaanderen.
- Project 'depotkerken': in 2020 ondersteunde Monumentenwacht Vlaanderen als partner de projectaanvraag rond depotkerken van PARCUM. In de tweede helft ging dit project effectief van start. Monumentenwacht maakt deel uit van de stuurgroep en neemt actief deel aan de lokale werkgroepen die de vijf case-studies binnen het project uitwerken.
- De overlegmomenten van de werkgroep 'Materiaaltechnisch onderzoek' van het agentschap Onroerend Erfgoed werd bijgewoond door de adviseurs interieur of bouwkunde.

5.2. Ondersteuning en begeleiding abonnees & uitbouwen community

De voorbije jaren werden een aantal belangrijke noden en verwachtingen gedetecteerd bij eigenaars en beheerders van onroerend erfgoed. De corona-situatie zorgde ervoor dat enkele plannen in deze richting on hold gezet moesten worden. Een belangrijk nieuw initiatief in 2021 was wel de introductie van online vragenuurtjes.

Om zijn leden nog beter te ondersteunen, startte Monumentenwacht Vlaanderen in juni 2021 met tweemaandelijks thematische ‘vragenuurtjes’. Tijdens deze online-sessies, gericht op leden en andere geïnteresseerden, wordt met een korte presentatie uitleg gegeven over relevante thema’s voor het preventief onderhoud van aspecten van onroerend erfgoed. Deelnemers kunnen achteraf vragen stellen aan de uitgenodigde experts en monumentenwachters. In de eerste reeks is het onderhoudsschilderwerk aan hout en metaal aan bod gekomen. Vervolgens werd gefocust op funerair erfgoed, en later in 2021 volgt nog het onderhoud van dakgoten en regenwaterafvoer.

5.3. Communicatie en promotie

Om zijn werking breder bekend te maken, neemt Monumentenwacht vaak actief deel aan verschillende evenementen, beurzen en studiedagen en stelt Monumentenwacht zijn werking geregeld voor tijdens publieksgerichte activiteiten. Een voorbeeld is de vaste deelname van de provinciale Monumentenwachten aan de Open Monumentendag. In 2021 waren er door de corona-pandemie echter maar weinig mogelijkheden om zich voor te stellen op evenementen. De publieksgerichte werking bleef uit noodzaak dus erg beperkt in 2021. De promotie gebeurde dus vooral online.

Sinds 2019 heeft Monumentenwacht een nieuwe, eigentijdse website, die in de eerste plaats gericht is op (potentiële) abonnees, maar ook op de bredere erfgoedsector. Maandelijks verspreidt Monumentenwacht Vlaanderen een nieuwsbrief naar alle leden en geïnteresseerden. Het is de bedoeling om de website de komende jaren uit te breiden met nieuwe functionaliteiten om de leden van Monumentenwacht nog beter te kunnen ondersteunen. Sinds de lancering van de nieuwe website worden de bezoekersstatistieken van de website intensiever gemonitord. Ontwikkelaar Statik maakt (half)jaarlijks een overzicht van de belangrijkste cijfers, gekoppeld aan adviezen om de communicatie via de website te verbeteren.

Ook wordt actief op zoek gegaan naar kansen om Monumentenwacht via de media bekend te maken. Hiervoor is een optimale samenwerking met de provinciale communicatiediensten essentieel, wat onder meer gebeurt binnen de werkgroep communicatie van Monumentenwacht. Ten slotte wordt meegewerkt aan allerlei bijdragen in vaktijdschriften.

5.4. Internationale werking

In 2021 stond de internationale werking noodgedwongen op een bijzonder laag pitje. Door de coronapandemie waren internationale contacten erg moeilijk. Zo moest onder meer de intensievere samenwerking met de Nederlands collega's even in de koelkast. Er blijft echter stevast interesse vanuit het buitenland voor het systeem van Monumentenwacht.

6. ICT

MONUMENTENWACHT RAPPORTAGE APP (MoRA)

In 2021 werd de nadruk verder gelegd op het breder inzetbaar maken van MoRA. Daarnaast werd er werk gemaakt om de applicatie nog gebruiksvriendelijker te maken voor alle gebruikers.

Voor 2021 werd MoRA reeds gebruikt voor de rapportage van bouwkundige, interieur en molen inspecties. In 2021 werden de nodige aanpassingen gedaan om MoRA verder af te stemmen op de noden van interieur inspecties en daarnaast zijn er aanpassingen gebeurd om de rapportage voor funerair met een tablet mogelijk te maken in de applicatie. Hiervoor waren aanpassingen aan de structuur van de applicatie nodig (afzonderlijke rubrieken, elementen, materialen, uitvoerders, nieuwe velden,... per type dienstverlening).

De aanpassingen voor funerair erfgoed waren grotendeel beschikbaar eind 2021 en de eerste funeraire rapporten in MoRA werden aan de abonnee bezorgd. De oude MS Access applicatie (MAKSfun) zal in 2022 uit gebruik genomen worden.

Daarnaast zijn er opnieuw heel wat aanpassingen gebeurd om de rapportage voor interieur eenvoudiger te maken. Zo werden er nieuwe velden en relaties toegevoegd aan de fiches en werden nieuwe functionaliteiten ontwikkeld om de standaardteksten en fiches te beheren, werd het werken vanuit de overzichtslijst toegevoegd, werden aanpassingen gedaan om de conditie en risico's van interieurs beter te kunnen ingeven en werd de eerste aanzet gedaan om topstukken en cultuurgoederen te beschrijven met een conditiemeting.

In 2021 zijn alle provincies overgestapt naar de MoRA applicatie om hun interieur-rapporten te maken. De oude MS Access applicatie (MAKSin) werd in 2021 uit gebruik genomen.

De snelheid en stabiliteit van MAKSbo zijn op een acceptabel niveau en zijn in 2021 verder gemonitord. Het verder verbeteren van de gebruiksvriendelijkheid is een continu proces.

IMAKS

In de databank iMAKS werd extra functionaliteit toegevoegd/afgewerkt m.b.t. het integreren van de aOE-inventaris in de applicatie. Dit laat onze gebruikers toe om de inventaris op een transparante manier te doorzoeken en gegevens (al dan niet in bulk) uit de inventaris te kopiëren wanneer dit nodig is voor de werking.

Ook voor veiligheid op het werk werden enkele uitbreiding ontwikkeld mbt de wettelijke keuring van het Persoonlijk Beveiligings Materieel (PBMs) en de opkuis van de selectielijsten.

Daarnaast is er werk gemaakt van kleine aanvullingen, verbeteringen en het onderhoud van de applicatie.

MONITORING

In juli 2021 werd iMaks aangepast zodat een maand na de inspectie, een abonnee automatisch een bevraging mbt de dienstverlening krijgt toegestuurd. De eerste feedback zal verwerkt worden in dashboards van Datastudio en het monitoringsrapport van 2021.

Een eerste datalevering werd gedaan aan Provincie in Cijfers (PinC). Begin 2022 worden de gegevens van 2021 aangeleverd.

DATABANK

In 2021 werd er verder werk gemaakt van het controleren van de databank kwaliteit. Dit gebeurt aan de hand van queries die worden weergegeven in Datastudio. Hierdoor beschikt monumentenwacht over een continue zicht op de aandachtspunten mbt databank kwaliteit (voorheen was dit beschikbaar per kwartaal of op vraag). Dit wordt verder opgevolgd in het Admin overleg.

INFORMATIEVEILIGHEID

In 2021 werd verder gewerkt op informatieveiligheid. Hierbij werd gebruik gemaakt van de externe veiligheids-audit gedaan door Cogetix. Volgende acties werden genomen: Uit dienst neming van de NAS, overschakeling naar online gMail, het uitfaseren van de MS Access-applicaties, overstappen naar een online boekhoudpakket, introductie van SentinelOne (EDR) antivirus en het gebruik van Google 2-step verificatie in Monumentenwacht Vlaanderen. De eerste stappen werden eveneens gezet om de Google 2-step verificatie te gaan gebruiken in de provinciale verenigingen.

Er was in 2021 geen DPO beschikbaar in Monumentenwacht Vlaanderen.

OPLEIDINGEN

De ICT opleidingen in 2021 waren vooral gefocust op het inwerken van nieuwe collega's en het toelichten van nieuwe functionaliteit.

7. Veiligheid en preventie

De taken van een preventieadviseur en dus ook van de dienst IDPB van Monumentenwacht Vlaanderen zijn grotendeels wettelijk vastgelegd of zijn extra opgelijst in de geactualiseerde 'afsprakennota veiligheid' die is opgenomen in de samenwerkingsovereenkomst 2020-2025. De opmaak van het Globaal Preventieplan, het jaactieplan en uitwerken van de verschillende actiepunten ervan geven meer structuur aan het veiligheidsbeleid en laten toe om dit beter op te volgen.

Werkplaatsbezoeken vormen een belangrijk onderdeel van deze verplichtingen. Zo voerde de preventieadviseur in de loop van 2021 - wederom ondanks alle beperkingen inzake COVID19 - vier keer een werkplaatsbezoek uit, voornamelijk bij collega's die kort ervoor in dienst waren gekomen. Hierbij wordt samen met het inspectieteam bekeken of er specifieke noden of problemen zijn. Indien dit het geval is, probeert de preventieadviseur hiervoor een oplossing of alternatief te bieden. Een van deze werkplaatsbezoeken kaderde specifiek in het teken van het aanpassen van klimgordels voor vrouwelijk collega's, wat nog steeds een probleem vormt.

Het verstrekken van informatie aan zowel collega's als externe partijen, vormt eveneens een belangrijke hoeksteen van het dynamisch risicobeheerssysteem.

Interne informatieverspreiding:

Via een online sessie gaf de preventieadviseur aan bepaalde -nieuwere- collega's een opleiding inzake het gedeelte IDPB in iMAKS.

Wederom via een online sessie kregen alle collega's die touwtechnieken hanteren tijdens hun werkzaamheden, een online opleiding aangeboden die specifiek inging op het behalen van "het attest bevoegd persoon" dat de wetgever vereist bij het uitoefenen van zulke technieken.

Werkinstructies zijn gemakkelijk te raadplegen documenten die een specifieke (inspectie)handeling beschrijven. Deze worden continu aangepast of nieuw aangemaakt. Meer formeel worden adviezen opgemaakt die dan later kunnen omgezet worden naar een werkinstructie. Bestaande adviezen worden indien nodig aangepast. Ook in 2021 werden nieuwe werkinstructies opgemaakt, meer specifiek betreffende torenklim en inspecties van daken met zonne energie. Een heleboel andere werkinstructies kregen een update en/of links naar bijhorende instructiefilmpjes. Inzake adviezen zijn er dit jaar enkel aanpassingen aan bestaande adviezen te melden.

De syllabus, het naslagwerk inzake werken op hoogte, kreeg een heleboel paragrafen extra. Er werden bijkomend heel wat instructiefilmpjes toegevoegd.

Externe informatieverspreiding:

Online seminarie “veiligheid bij inspectie van daken” ingericht door het WTCB 04/03 (PM) met uitsluitend sprekers van Monumentenwacht, zijnde : Bart Debusser (drones), Sjef Ketelslagers (praktische insteek gebruik van veiligheidsvoorzieningen) en Eric De Bleser (theoretische en wettelijke benadering van inspecties)

Praktische trainingen en opleidingen

Het inspecteren van gebouwen met behulp van industriële touwtechnieken is wettelijk strikt omschreven en vereist voorafgaande opleiding. De basisopleiding ‘werken op hoogte’ neemt minimaal 3 dagen in beslag en leidt tot een attest ‘werken op hoogte’ waarbij alle aangeleerde technieken nauwgezet omschreven worden. In de loop van 2021 werden er twee basisopleidingen ingericht voor nieuwe collega’s uit Oost-Vlaanderen. Nieuwigheid dit keer: telkens een vierde dag aparte opleiding ladder manipulaties.

Trainen is belangrijk maar zeker zo belangrijk is de aanwezige kennis aan te scherpen met nieuwe inzichten en technieken. Daarom plande Monumentenwacht Vlaanderen per provincie een dag specifieke touwtechnieken in, waarbij telkens een ander onderdeel van werken op hoogte theoretisch benaderd worden om dit dan vervolgens praktisch in te oefenen. Deze dag vindt traditioneel plaats in een erkend opleidingscentrum en wordt gegeven door een externe instructeur. Helaas trok COVID19 ook hier in 2020 een dikke streep door de rekening: alle opleidingen werden verplaatst naar begin 2021 en gingen dit keer effectief door startend vanaf begin februari.

Het voorjaar stond terug in het teken van de opleidingen “EHBO op moeilijk bereikbare plaatsen en tijdens touwtechnieken”. Deze opleiding besteden we eveneens uit aan een externe instructeur die dan in elke provincie op een geschikte locatie een deels theoretische, deels praktische opleiding verzorgt. Het thema dit jaar: wondzorg, stelpen van bloedingen en uiteraard ook aandacht aan....preventieve maatregelen inzake Corona.

Door alle corona-maatregelen was het ook dit jaar niet evident om reguliere klimtrainingen te laten doorgaan: toch vonden er hier en daar trainingen onder aangepaste vorm plaats: zogenaamde “cluster trainingen” waarbij er per (inspectie)team werd getraind en dan ook nog op verschillende locaties. Hiervan woonde de preventieadviseur er verschillende bij. Tegen het jaareinde -ten gevolge van een mildere Corona Variant en vergevorderde inentingen- vonden er meer reguliere trainingen plaats met het ganse team, weliswaar nog steeds met mondneusmasker plicht en afstandsbeperkingen.

Oktober is traditioneel een drukke maand inzake opleidingen en IDPB aangelegenheden. Ook in 2021 was dit het geval.

7 oktober organiseerden we met de collega’s van de provincie Vlaams-Brabant in Leuven een afgeslankte 1-daagse “klim tweedaagse” waaraan alle inspecterende collega’s deelnamen. Naast een druk programma voor alle klimmers, werd er eveneens voorzien in een alternatief programma voor alle interieur wachters die die dag een ladder training voorgeschoteld kregen.

Wettelijke keuringen

Oktober en november zijn eveneens de maanden waarin alle wettelijke keuringen van onze PBM's (een 2000-tal) worden uitgevoerd door een externe firma. Dit keer probeerden we voor het eerst een volledig nieuwe manier van keuren in die veel minder werk achteraf beoogt. Het werd een succes! In een aantal provincies voerde de preventieadviseur op de dag van de wettelijke keuringen tegelijkertijd een ladder keuring uit met meestal ook korte inspectie van EHBO middelen en arbeidsmiddelen in de bestelwagens.

Eigen vorming

Een preventieadviseur heeft een wettelijke verplichting tot jaarlijkse bijscholing. In 2021 gebeurde dit via een aantal online sessies (o.a. inzake functie van vertrouwenspersoon) . De jaarlijkse bijscholing bedrijfseerstehulp werd dit keer wel fysiek ingericht en gevolgd.

3-jaarlijks volgt de preventieadviseur zelf een 5-daagse opleiding + examen industriële touwtechnieken teneinde zijn IRATA- certificaat te behouden. Dit was terug het geval in november 2021.

IDPB-overlegmomenten

Teneinde de inspectietechnieken -conform de afsprakennota veiligheid- over de provincies heen zo uniform mogelijk te houden, vinden er elk jaar 3 overlegmomenten plaats tussen alle preventieadviseurs en de aanspreekpunten veiligheid van elke provincie. Tijdens deze vergaderingen behandelen we naast analyses van alle ongevallen, tevens een heleboel praktische problemen.

In 2021 vonden er 2 online en 1 fysiek overlegmoment plaats.

De afspraak is om jaarlijks zeker 1 fysiek overlegmoment blijven inlassen.

Goedgekeurd door de Algemene Vergadering op 28/03/2022.

Vicky De Backer
Secretaris

Luk Lemmens
Voorzitter